

Prompts and Lecture Notes for Intermediate Workshop: The Cosmos in the Yiddish Press

Produced by Reyze Turner for Aroys, Arop un Aroyf: Intermediate Seminar
Paris Yiddish Center
May 10, 2020

1. Icebreaker

- a. Nomen
- b. Vu du bist af der velt
- c. Tsi hostu a mol gezen a komet afn himl? oder a like-khame, oder a like-levone, oder an interesantn shtern oder planet, oder a sakh falndike shtern?

2. Background

- a. Lomir onheybn mit hintergrunt. Ikh vil mit aykh redn haynt vegn dem gesheinish, ven Halis komet hot zikh bavizn afn himl in 1910
- b. Ir veyst ale vos iz a komet? - dos iz a komet, dos iz zayn ek
- c. Ir hot gehert fun Halis komet?
- d. Lomir farshteyn vos iz geshen in 1910
- e. Halis komet iz farbaygefloygn in 1910, un dem 19tn may 1910, iz di erd arayn in zayn ek af etlekhe sho.
- f. shoyrn in yanuar hot men gevust az di erd vet arayn in zayn ek, un gevise astronomen hobn gezogt az dos ken efsher zayn geferlekh far der erd
- g. ale farshteyn? di erd iz arayn inem ek fun komet, un me hot moyre gehat az dos ken tseshtern di erd un brengen di apokalipse
- h. frages dervayl?

3. Press coverage overview

- a. iz lomir redn vegn dem, vi azoy me hot geshribn vegn dem gesheinish in der yidisher prese.
- b. me hot geshribn ON A SHIR artiklen in di tsaytungen vegn dem, zeyer a sakh
- c. oykh in der yidisher prese -- ir kent dos vebzaytl fun der historisher yidisher prese?
- d. lomir kukn af kepelekh fun etlekhe fun di artiklen.
- e. kategories:
 - i. stam reportazh / a bisl sensatsye - di vos drikn oys moyre oder dramatism vegn dem gesheinish
 - ii. di vos pruvn baruikn
 - iii. kukt af di dates fun di dozike artiklen - yo, dos iz nokh dem vi di erd iz arayn in ek fun komet - di vos drikn oys antoyshung/kas/antiklimaks

1. dos iz komplitsirt - m' iz tsufridn az di velt hot zikh nit geendikt, nor me hot oykh dos gefil fun antiklimaks, un fun manipulatsye
 - f. Iz mir kenen tseykhenen a mape fun der antviklung fun di reaktshes funem oylem un fun der prese - moyre, baruikung, antoyshung/kas
4. Meta discourse in the press
- a. Es iz do nokh a shikht artiklen, nokh a kategorye. Dos zenen di artiklen vos redn nit vegn dem komet gufe, nor vegn vi azoy me redt vegn dem komet. Ir farshteyt? Dos zenen artiklen vegn di artiklen vegn dem komet. A meta-madreyge.
 - b. Lomir kukn af etlekhe kepelekh.
 - i. iz do zet men a bisl fun dem kas - kegn der prese un kegn di visnshaftler - me filt az me iz manipulirt gevorn, az me hot farshafn a sensatsyonalizm un a moyre vos iz geven umneytik.
 - ii. un dos iz take geven an ernster inyen - ikh hob nit gebrakht di dozike kepelekh, ober a sakh shlekhte zakhn zenen geshen tsulib der masn-histerye arum dem komet. mentshn hobn zikh ongeton a mayse, zey hobn oysgenitst eyner dem tsveytn, gepruvt farkoyfn komet-farzikherung un medikamentn kegn dem komet - s'iz be'emes geven a histerye.
5. The issues - intro to discussion
- a. iz vos genoy iz geshen - a historishe frage
 - b. me volt gekent zogn az keyner hot nit be'emes gevust vos vet zayn - efsher vet epes shlekhts take zayn - ober in der emesn iz di erd shoyn letstns gehat arayn in a komet - in 1865, iz me hot mer veyniker gevust az s'iz nit gefelerkh.
 - c. ver iz shuldik - di astronomen vos hobn dershrokn di velt? di zhurnalists vos hobn zey nit gut farshtanen oder hobn gevolt farkoyfn tsaytungen a dank der sensatsye?
 - d. es iz gevorn a min masn-histerye un es iz shver tsu visn vi genoy dos hot zikh ongehoyn
 - e. az me farglaykht shoyn di artiklen vos ikh hob geshikt in foroys, fun der frantseyzisher un der englisher prese, zet men shoyn az epes iz farloynr gegangen.
 - f. af english shteyt az flammarion meynt az der samiker gaz, der tsian-gaz, vet umbrenge alts vos iz lebedik af der velt.
 - g. ober fun dem frantseyzishn artikl farshteyen mir az zayn meynung iz geven a bisl komplitsirter.

6. Possible discussion questions

- a. itst oykh lebn mir durkh teg vos kenen oyszen a bisl apokaliptish, un di prese un di visnshaftler shpiln a groyse role - ikh red avade vegn dem koronavirus
- b. iz mir kenen zikh shteln frages vegn dem akhrayes fun visnshaftler, un fun der prese, in shaykhes mit sakones.
 - i. tsi iz es gut oder shlekht tsu dershrekn mentshn? - an untersheyd tsvishn dem itstikn matsev -- oyb mentshn veln dershrokn vern veln zey efsher zayn forzikhtiker un der virus vet zikh veyniker farshpreytn. ober in fal fun a komet, ken keyner say vi nit ton, iz efsher nit keday tsu dershrekn dem oylem
 - ii. tsi darfn di masn visn in foroys vegn a sakone?
 - iii. vos zenen di rizikes oyb me dertseylt zey? ober efsher iz oykh shlekht zey nit tsu zogn? -- afile oyb zey veln ale zikher shtarbn, efsher hobn zey dos rekht dos tsu visn in foroys
 - iv. tsi pruvt di prese dershrekn mentshn kedey tsu farkoyfn tsaytungen? tsi pruvn di visnshaftler tsu dershrekn mentshn kedey tsu vern barimt?
 - v. vos iz der rikhtiker balans tsvishn informatsye un baruikung?
 - vi. vos kenen zayn di shpanungen oykh tsvishn visnshaftler un der prese in dem alemen?
 - vii. vos iz enlekh oder andersh in undzer hayntiker situatsye? (lemoshl: undzer firung un di firung fun der regirung hobn a virkung oyfn koronavirus, ober voltn nisht gehat keyn virkung oyf a komet, iz efsher iz di komunikatsye tsvishn di mumkhim un der bafelkerung vikhtiker in undzer fal)

7. Re: the bonus materials

- a. Mir hobn geredt vegn dem astronom Flammarion. Khotsh er hot nit be'emes gemeynt az Halis komet vet brengen di apokalipse, hot er yo gehat a shtikl obsesye vegn kometn vos kenen eventuel tsufirn tsum velt-untergang.
- b. Shoyrn in 1894 hot er ongeschribn a fantastishn roman af frantseyzish vos heyst *Der sof fun der velt* vegn a komet vos vet zikh tsuzamenshtoyrn mit der erd.
- c. Vayzt oys az dem dozikn roman hot men aroysgegebn in der yidisher prese, in *Haynt* in varshe, in 1908, in hemsheykhim.
- d. Ikh hob gebrakht a kleyn shtikl fun dem same onheyb fun roman vos ikh meyn is interesant, un oykh relevant tsu undzere tsaytn itst, beshas der koronavirus-mageyfe. ir hot dem tekst fun der tsaytung, un oykh an ibergeklapte versye
- e. ikh hof az ir vet es leyenen in der heym, un oyb ir vilt mir shikn ayere oprufn vel ikh zikh freyen